

Nota voor burgemeester en wethouders

Team
DEV-PRO

Onderwerp

Eikenprocessierups evaluatie 2020

1- Notagegevens		2- Bestuursorgaan	
Notanummer	2020-001921	☒ B & W	10-11-2020
Datum	03-11-2020	☐ Raad	--
Programma:		☐ Burgemeester	--
03 Leefomgeving		College van B & W	
Portefeuillehouder Weth. Rorink		- Burgemeester	- Weth. Grijsen
		- Weth. De Geest	- Weth. Verhaar
		- Weth. Walder	- Weth. Rorink

Besluitenlijst	d.d.	d.d.	d.d.
☐ Akkoordstukken	--	☐ Openbaar	--
		☐ Besloten	--

Routing	d.d.	par.	
programmamanager	04-11-2020	☐ adj.secr.	--
wethouder	04-11-2020	☒ gem.secr.	04-11-2020
		BIS Openbaar	
		Status	Definitief2020-11-11

Bijlagen

B & W d.d.: 10-11-2020

Besloten wordt:

- 1 In stemmen met de evaluatie 2020 over bestrijding en beheersing van de eikenprocessierups;
- 2 de raadsmededeling vast te stellen;
- 3 de stukken aan te bieden aan de raad;
- 4 de nota en het besluit openbaar te maken.

Financiële aspecten:

Financiële gevolgen voor de gemeente?	Nee
Begrotingswijziging	Nee

Voorstel openbaarmaking conform Wet Openbaarheid Bestuur (Wob)

- De nota en het besluit openbaar te maken
- De nota en het besluit openbaar te maken vergezeld van bijgaand persbericht
- De nota en het besluit openbaar te maken nadat
- De nota en het besluit openbaar te maken, behalve...
- Het besluit openbaar te maken, maar niet de nota, gelet op artikel:
- De nota en het besluit niet openbaar te maken, gelet op artikel:

Kennisgeving/ Bekendmaking Awb

Kennisgeving (publicatie) conform Awb	Nee
Bekendmaking conform Awb	Nee

ADVIESRADEN:

Toelichting

Inleiding

In 2020 heeft er weer bestrijding en beheersing plaatsgevonden van de eikenprocessierups (EPR). Aan deze bestrijding lag een plan van aanpak ten grondslag dat met u gedeeld is en op 17 juni 2020 is besproken met de gemeenteraad.

Tijdens deze raadsbespreking waren er veel vragen en opmerkingen vandaar dat er voor gekozen is de evaluatie van 2020 over bestrijding en beheersing EPR te delen met de gemeenteraad. Hierin zijn de punten zoals genoemd in de raadsbehandeling d.d. 17 juni 2020 over het plan van aanpak EPR 2020, waar mogelijk verwerkt.

Er vindt op dit moment een aantal pilots plaats, bijvoorbeeld aan de Oerdijk, waar gekeken wordt hoe met een pallet aan maatregelen met bewoners gekomen kan worden tot een meer natuurlijk evenwicht.

Beoogd resultaat

Beoogd resultaat van deze nota is vaststellen van de evaluatie t.b.v. informeren van de gemeenteraad. Op basis van de evaluatie en bespreking daarvan willen we de bestrijding en beheersing van de EPR verbeteren waardoor de plaagdruk vermindert. Dit komt de gezondheid van onze inwoners ten goede.

Kader

Plan van aanpak eikenprocessierups 2020

Zorgplicht en hiermee samenhangend bepalingen uit Burgerlijk Wetboek

Argumenten voor en tegen

De gemeente heeft als beleid dat overlast door de eikenprocessierups (EPR) voor kwetsbare doelgroepen en op veel bezochte locaties zo veel mogelijk beperkt wordt. Ook is er op grond van artikel 6;162 van het Burgerlijk Wetboek een wettelijke zorgplicht. Dit wordt in de huidige situatie bereikt door zowel preventieve als curatieve bestrijding. We bestrijden preventief met Xentari en Nematoden en curatief door het afzuigen van nesten. Naast het beperken van overlast voor kwetsbare groepen proberen we ook te werken aan een meer natuurlijk evenwicht waarbij EPR door natuurlijke vijanden wordt beheerst. Het laatste is een zaak van lange adem en kunnen we als gemeente niet alleen.

Het bestrijden van de EPR is een afweging tussen gezondheid (minimaliseren van het aantal meldingen en serieuze overlast bij onze inwoners) en ecologie (hoe bestrijden we dusdanig dat effecten voor onze flora en fauna zo minimaal mogelijk zijn). Het bestrijden van de EPR is een afweging tussen gezondheid (minimaliseren van het aantal meldingen en serieuze overlast bij onze inwoners) en ecologie (hoe bestrijden we dusdanig dat effecten voor onze flora en fauna zo minimaal mogelijk zijn).

Bij het bepalen van de gezondheidsrisico's zijn er 3 risicoprofielen gedefinieerd. Als er op een bepaalde locatie met inlandse eiken veel mensen aanwezig zijn is er een hoog risico (I). Dit geldt ook als mensen langdurig op deze locatie verblijven. Locaties als doorgaande fietsroutes hebben een matig risico (II) omdat mensen hier minder lang verblijven. Gebieden buiten de bebouwde kom hebben over het algemeen een gering risico (III). Dit gecombineerd met het areaal Eiken (De voedselbeschikbaarheid voor Eikenprocessierupsen) en met gegevens over de plaagdruk van Eikenprocessierupsen, de verblijfsfrequentie van mens en (landbouw)huisdier, geanalyseerde meldingen en klachten EPR, en de Vlinderkaart (beschermde vlindersoorten) bepaalt of en met welke methode er bestreden gaat worden. Dit wordt verwerkt op een behandelkaart.

Met de huidige bestrijding wordt continue ingegrepen in de natuur waardoor er geen ecologisch evenwicht kan

ontstaan. De EPR heeft natuurlijke vijanden zoals vogels en parasitaire sluipwespen. De ambitie is dan ook om de leefomgeving voor de natuurlijke vijanden te verbeteren. Maar ook de diversiteit van het bomenbestand te vergroten waardoor deze minder kwetsbaar is voor ziekten en plagen. Hiermee verschuift het accent van bestrijding naar beheersing.

Het is goed om aan te geven dat er – ook na de evaluatie – nog geen pasklaar antwoord ligt om overlast van EPR helemaal weg te nemen. Dit zal stap voor stap moeten gebeuren, waarbij we jaarlijks goed moeten kijken wat de situatie is en hoe we moeten bijsturen. We constateren ook dat als het gaat om grote thema's als biodiversiteit en aanpassen beheer we dit niet alleen kunnen, en we regie nodig hebben van Rijk en provincie. Er is een integrale aanpak nodig waarbij grondeigenaren gezamenlijk maatregelen nemen.

Extern draagvlak (partners)

De evaluatie heeft plaatsgevonden met Het Groenbedrijf (verzorgt de bestrijding en deels beheersing) en betrokken interne collega's. Verder is er op 4 november een toelichting gegeven aan de adviesraad Natuur en Milieu.

Financiële consequenties

De kosten voor 2020 bedroegen circa 300.000 euro. Hiervan besloeg 10% geld voor pilots en deels inzaaien van een aantal bermen met een EPR mengsel. De stappen die we moeten zetten om van bestrijding naar beheersen te gaan, zetten we voorzichtig. De kosten die samenhangen met ons eigen areaal (veranderen beheer, inzaaien EPR mengsels waar mogelijk, gemengde aanplant bomen) maken we nu inzichtelijk, maar we zijn nog niet zover dat we een concreet bedrag kunnen voorstellen. In het kader van de voorjaarsnota 2021 zullen we deze financiële consequenties wel inzichtelijk hebben.

Aanpak/uitvoering

Om te komen tot een nieuwe bestrijdingstekening waar en hoe EPR bestreden wordt, worden de data uit 2020 geactualiseerd voor 2021. Uitgangspunt blijft dat het belang van volksgezondheid de eerste afweging is. Daar waar noodzakelijk wordt hier van afgeweken als blijkt dat er wettelijk beschermde soorten voorkomen.

Daarnaast worden de pilotlocaties behandeld alsof hier wettelijk beschermde soorten voorkomen, de preventieve bestrijding wordt hier dan ook gestopt.

Gezien de tegenvallende resultaten van de Nematoden bestrijding is het niet verantwoord het aandeel Nematoden verder op te voeren. De verdeling in Nematoden en Xentari zal dan ook gelijk blijven. 2020 is een jaar geweest waarin de bestrijding (preventief, curatief, informatieverstrekking enz.) en de publieke opinie een stuk beter waren dan in 2019. Op hoofdlijnen zal de aanpak van de EPR in 2021 dan ook niet veel verschillen van 2020. Al zetten we qua denkrichting en voorbereiding wel meer in op beheersing dan bestrijding. Zoals gezegd is dat een zaak van lange adem.

Wat doen we in 2021 op dit vlak?

- Er worden nieuwe pilotgebieden aangemerkt.
- Daarnaast wordt nader onderzocht waar bermen kansrijk zijn om in het reguliere beheer om te vormen naar kruidenvegetaties. Ook willen we gedetailleerder inzicht hebben in de aanwezigheid van beschermde vlindersoorten en wat de mogelijkheden zijn om agrarisch gebied ecologisch interessanter te krijgen. Hiervoor zullen we nagaan welke rol de provincie hierin kan spelen, maar ook wat we hier als gemeente in zouden kunnen betekenen.
- We onderzoeken of we stimuleringsregelingen zouden kunnen vormgeven om bijvoorbeeld andere eigenaren te stimuleren om delen van hun perceel natuurlijker in te richten. (Van het Hof van Twente weten we dat ze een succesvolle stimuleringsregeling hebben en we zijn hierover met hen in gesprek).
- Bij het Landje van Niets (naast de Nieuwedijk in de Vijfhoek) monitoren we actief wat het effect is van het niet preventief bestrijden en inzetten op ecologisch evenwicht.
- We kijken nadrukkelijk naar ons bomenbestand en het flinke areaal eiken en proberen hier door gedifferentieerdere aanplant meer evenwicht in te krijgen om zo ook biodiversiteit te kunnen verhogen. Het gaat hierbij alleen om bomen die in het kader van boomveiligheid of laanboomverjonging gekapt

RAADSMEDEDELING

Onderwerp	Eikenprocessierups evaluatie 2020		
Mededelingennr	2020-001921	Portef.houder	Weth. Rorink
Team	DEV-PRO	BenW-besluit d.d.:	10 november 2020

1. Inleiding: waarom deze mededeling

Met deze raadsmededeling informeren wij de raad over de evaluatie rondom de eikenprocessierups (EPR) in 2020. Hierin zijn de punten, zoals genoemd in de raadsbehandeling d.d. 17 juni 2020 over het plan van aanpak EPR 2020, waar mogelijk verwerkt

2. Kader

1. Plan van aanpak EPR 2020
2. Zorgplicht artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek.

3. Kern van de boodschap

We zijn in 2020 begonnen zijn met ervaringen opdoen met bestrijding en beheersing en dat zetten we in 2021 voort.

Na een heftig jaar 2019 bleek de overlast in 2020 relatief mee te vallen, maar mede door het aantal meldingen nog altijd zodanig dat een aanpak met oude en nieuwe “technieken” noodzakelijk bleek. De aanpak voor 2021 blijft in hoofdlijnen hetzelfde en verschuift wat meer van pure bestrijding naar beheersing van de EPR. We maken gebruik van én Xentari én Nematoden, houden pilots met bewoners, inzaaien bermen in met EPR mengsels en mezenestkastjes. Voor een grondige aanpak is hulp van inwoners zelf en ondersteuning door provincie en rijk onontbeerlijk. Want een pasklaar antwoord op de EPR is er nog niet.

4. Nadere toelichting

De gemeente heeft als beleid dat overlast door de eikenprocessierups (EPR) voor kwetsbare doelgroepen en op veel bezochte locaties zo veel mogelijk beperkt wordt. Ook is er op grond van artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek een zorgplicht (*). Dit wordt in de huidige situatie bereikt door zowel preventieve als curatieve bestrijding. Bij bomen op particuliere gronden wordt geen bestrijding uitgevoerd. Bestrijding wordt uitgevoerd met door het bevoegde gezag (RIVM) goedgekeurde middelen.

Bestrijding van de EPR wordt in opdracht van de gemeente uitgevoerd door Het Groenbedrijf. Met de huidige bestrijding wordt continue ingegrepen in de natuur waardoor er geen ecologisch evenwicht kan ontstaan. De EPR heeft natuurlijke vijanden zoals vogels en parasitaire sluipwespen. De ambitie is dan ook om de leefomgeving voor de natuurlijke vijanden te verbeteren. Maar ook de diversiteit van het bomenbestand te vergroten waardoor deze minder kwetsbaar is voor ziekten en plagen. Hiermee verschuift het accent van bestrijding naar beheersing.

Hoe was het seizoen 2020?

Het EPR-seizoen 2020 was redelijk vergelijkbaar qua aantal meldingen met 2019. Doordat we ons meldsysteem beter ingericht hadden en er een plan van aanpak lag met stappen waren we beter voorbereid. We merkten dat de toon en aard van de klachten ook minder was dan in 2019 ook al waren de hoeveelheid meldingen ongeveer hetzelfde.

Het jaar 2019 was een extreem jaar en dat hebben we ook als vertrekpunt genomen.

Hoe is de bestrijding uitgevoerd?

In 2020 zijn er circa 2600 bomen preventief met Nematoden behandeld en circa 3300 preventief met Xentari. Daarnaast zijn er 19.000 bomen niet preventief behandeld. We wegen vooraf goed af welke bomen we wel en niet behandelen (gevoelige plekken met veel publiek is belangrijk hierin).

Wat opvalt is dat vooral de bomen die preventief behandeld zijn met Nematoden nog erg veel meldingen opleverden waardoor er ook curatief bestreden (afzuigen) moest worden. Bestrijding met Xentari was effectiever. Over de 19.000 bomen die niet preventief behandeld zijn, zijn relatief weinig meldingen binnengekomen en was daardoor weinig curatieve behandeling nodig.

Wat hebben we gedaan op het vlak van beheersing?

Naast bestrijding zijn we druk bezig met beheersing. We hebben een aantal bermen die geschikt zijn om in te zaaien, met een EPR-mengsel ingezaaid. Bij de Oerdijk is de Ulebelt met een groep bewoners bezig om met een pakket van maatregelen te kijken of EPR op een natuurlijke wijze bestreden kan worden. In de evaluatie wordt ook een aantal andere beheermaatregelen genoemd en kijken we hoe we het maai-beheer beter af kunnen stemmen op een ecologische rijkere berm. Dit is van een heel aantal factoren afhankelijk, zodat er nog geen pasklaar antwoord ligt.

Kunnen we het alleen?

De beheersing van EPR en het komen tot een meer ecologisch evenwicht is een opgave die de gemeente niet alleen kan. We hebben daarbij regie nodig van Rijk en provincie. Er is ook een pakket van maatregelen nodig waarbij verschillende grondeigenaren (gemeente, boeren, landgoedeigenaren en andere grote grondeigenaren zoals Waterschappen) hier samen stappen in kunnen zetten. Als gemeente willen we zeker stappen zetten op de plekken die zelf in eigendom zijn en waar zeggenschap is.

Kosten

De kosten voor 2020 bedroegen circa 300.000 euro. Hiervan besloeg 10% geld voor pilots en deels inzaaien van een aantal bermen met een EPR mengsel. De stappen die we moeten zetten om van bestrijding naar beheersen te gaan, zetten we voorzichtig. De kosten die samenhangen met ons eigen areaal (veranderen beheer, inzaaien EPR mengsels waar mogelijk, gemengde aanplant bomen) maken we nu inzichtelijk, maar we zijn nog niet zover dat we een concreet bedrag kunnen voorstellen. In het kader van de voorjaarsnota 2021 zullen we deze financiële consequenties wel inzichtelijk hebben.

Wat stellen we voor in 2021?

Om te komen tot een nieuwe bestrijdingstekening (kaart met plekken waar bestreden wordt met Xentari of Nematoden en waar pilots bezig zijn) worden de data uit 2020 geactualiseerd voor 2021. Uitgangspunt blijft dat het belang van volksgezondheid de eerste afweging is. Daar waar noodzakelijk wordt hier van afgeweken als blijkt dat er wettelijk beschermde soorten voorkomen. Daarnaast worden de pilotlocaties behandeld alsof hier wettelijk beschermde soorten voorkomen, de preventieve bestrijding wordt hier dan ook gestopt.

Gezien de tegenvallende resultaten van de Nematoden bestrijding is het niet verantwoord het aandeel Nematoden verder op te voeren. De verdeling in Nematoden en Xentari zal dan ook gelijk blijven. 2020 is een jaar geweest waarin de bestrijding (preventief, curatief, informatieverstrekking enz.) en de publieke opinie een stuk beter waren dan in 2019. Op hoofdlijnen zal de aanpak van de EPR in 2021 dan ook niet veel verschillen van 2020. Al zetten we qua denkrichting en voorbereiding wel meer in op beheersing dan bestrijding. Zoals gezegd is dat een zaak van lange adem.

Wat doen we in 2021 op dit vlak?

- Er worden nieuwe pilotgebieden aangemerkt .
- Daarnaast wordt nader onderzocht waar bermen kansrijk zijn om in het reguliere beheer om te vormen naar kruidenvegetaties. Ook willen we gedetailleerder inzicht hebben in de aanwezigheid van beschermde vlindersoorten en wat de mogelijkheden zijn om agrarisch gebied ecologisch interessanter te krijgen anders geformuleerd . Hiervoor zullen we nagaan welke rol de provincie hierin kan spelen, maar ook wat we hier als gemeente in zouden kunnen betekenen.
- We onderzoeken of we stimuleringsregelingen zouden kunnen vormgeven om bijvoorbeeld andere eigenaren te stimuleren om delen van hun perceel natuurlijker in te richten. (Van het Hof van Twente weten we dat ze een succesvolle stimuleringsregeling hebben en we zijn hierover met hen in gesprek).

- Bij het Landje van Niets (naast de Nieuwedijk in de Vijfhoek) monitoren we actief wat het effect is van het niet preventief bestrijden en inzetten op ecologisch evenwicht.
- We kijken nadrukkelijk naar ons bomenbestand en het flinke areaal eiken en proberen hier door gedifferentieerdere aanplant meer evenwicht in te krijgen om zo ook biodiversiteit te kunnen verhogen. Het gaat hierbij alleen om bomen die in het kader van boomveiligheid of laanboomverjonging gekapt moeten worden.

() Artikel 6: 162 BW: Eigenaren van eiken die aangetast zijn met Eikenprocessierupsen dienen voor zover dit in hun vermogen ligt, maatregelen te treffen om overlast bij mensen of (landbouw)huisdieren te voorkomen. De juridische basis hiervoor is gelegen in artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek. Op basis van dit artikel heeft een eigenaar een zorgplicht om te voorkomen dat zijn bezit schade veroorzaakt aan een ander. De rechtbank van Roermond heeft in een vonnis van 18 juni 2008 beslist dat "Een gemeente als eigenaar en beheerder van eikenbomen een zorgplicht heeft om de overlast die Eikenprocessierupsen met zich meebrengen te voorkomen dan wel te beperken, nu bekend is dat deze rups een gevaar kan opleveren voor de volksgezondheid. Deze zorgplicht bevat het treffen van voorzorgmaatregelen ook al is een gemeente op zichzelf voor het ontstaan van het gevaar niet verantwoordelijk." [Bron: Visser en Goudzwaard, 2011]. Het voorkomen van een voor de volksgezondheid (voor mens en dier) gevaarlijke situatie lijkt dus leidend te zijn bij uitvoering van de zorgplicht. In dezelfde uitspraak geeft de rechtbank aan dat "bij verhoogd gevaar gestreefd moet worden naar afdoende preventieve maatregelen. Indien preventieve maatregelen niet mogelijk of te bezwaarlijk zijn, moet op voldoende effectieve wijze voor het gevaar van de aanwezigheid van Eikenprocessierupsen gewaarschuwd worden."*

Persbericht
november 2020

Evaluatie eikenprocessierups

Afgelopen zomer was er in vergelijking met 2019 minder overlast door de eikenprocessierups in de gemeente Deventer. Omdat de gemeente dit jaar beter was voorbereid, liep de bestrijding en de communicatie richting melders beter dan het jaar ervoor. We gaan stapsgewijs naar een meer natuurlijke bestrijding en beheersing van de rups.

Wethouder Frits Rorink: “Voor ons heeft de volksgezondheid prioriteit. We richten ons met de bestrijding primair op plekken waar veel mensen en vooral kinderen zijn, zoals speelplekken. We gaan stapsgewijs de bestrijding zo natuurlijk mogelijk maken.”

Van bestrijden naar beheersen

De eikenprocessierups is een relatieve nieuwkomer in Nederland die nog weinig natuurlijke vijanden heeft. Natuurlijke vijanden krijgen in pilots ruim baan om te kijken of de rups zo op een natuurlijke manier wordt beheerst. Denk daarbij aan het plaatsen van nestkastjes of het inzaaien van bermen met een speciaal kruidenmengsel. Het kost nog vele jaren eer dit tot het gewenste resultaat gaat leiden.

Behandelmethoden

Tot die tijd is bestrijding van de rupsen noodzakelijk. Er zijn twee preventieve methoden beschikbaar, behandeling met Xentari of met Nematoden. Xentari is een gif dat op de eikenbomen wordt gespoten en dat zeer goed werkt maar als nadeel heeft dat alle vlinders worden gedood. Nematoden is een natuurlijk middel dat zich alleen richt op de eikenprocessierups maar slechts in de helft van de gevallen effectief is.

Vlinderkaart

De eikenbomen die bij drukke plekken staan, worden behandeld met één van de twee methoden. Op plekken waar de vlinderkaart aangeeft dat zeldzame vlinders voorkomen, wordt gebruik gemaakt van Nematoden. Daarnaast worden nesten weggezogen als de bestrijding onvoldoende effect heeft gehad en als er meldingen binnenkomen van gevaarlijke situaties.

Komend jaar

Het plan voor komend jaar wordt aangepast op basis van de evaluatie van dit jaar. De inzet van Xentari en Nematoden wordt voortgezet. Ook worden nieuwe pilots gestart, bijvoorbeeld bij het Landje van Niets, om te onderzoeken hoe we de natuurlijke vijanden van de rupsen kunnen stimuleren.

Evaluatie eikenprocessierups bestrijding 2020

Team IBL/ Team PRO/Het Groenbedrijf
oktober 2020

1. Inleiding

Het eikenprocessierups(EPR)-seizoen 2020 is afgesloten. Er heeft een evaluatie plaatsgevonden samen met Het Groenbedrijf. In de evaluatie is stilgestaan bij het plan van aanpak EPR dat in het voorjaar van 2020 is aangeboden aan de gemeenteraad. Daarin zaten onderwerpen zoals bestrijding vooraf (preventief) en tijdens het overlastseizoen zelf (curatief). Ook wordt in het plan van aanpak aangegeven hoe we naar de toekomst kijken en hoe we van bestrijden naar beheersen willen. Op 17 juni 2020 heeft een gesprek met de raad plaatsgevonden over het plan van aanpak EPR. De vragen en opmerkingen van de raad zijn verwerkt in deze evaluatie en worden betrokken bij het vervolg richting 2021 en verder. Speciale aandacht hebben we in deze evaluatie voor de bestrijding in 2020, de effectiviteit van de bestrijding, het behoud en versterken van de biodiversiteit en het kostenaspect. Het bestrijden van de EPR is een afweging tussen gezondheid (minimaliseren van het aantal meldingen en serieuze overlast bij onze inwoners) en ecologie (hoe bestrijden we dusdanig dat effecten voor onze flora en fauna zo minimaal mogelijk zijn).

Het is goed om aan te geven dat er – ook na de evaluatie – nog geen pasklaar antwoord ligt om overlast van EPR helemaal weg te nemen. Dit zal stap voor stap moeten gebeuren, waarbij we jaarlijks goed moeten kijken wat de situatie is en hoe we moeten bijsturen. We constateren ook dat als het gaat om grote thema's als biodiversiteit en aanpassen beheer we dit niet alleen kunnen, en we regie nodig hebben van Rijk en provincie. Er is een integrale aanpak nodig waarbij grondeigenaren gezamenlijk maatregelen nemen.

Deze evaluatie is intern tot stand gekomen met collega's van ecologie, geo-informatie, beheerders van IBL, het programma Leefomgeving, communicatie en extern met Het Groenbedrijf.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 een korte samenvatting en de belangrijkste bevindingen uit de evaluatie. In hoofdstuk 3 kijken we naar de situatie in 2020 en de voorbereidingen die we getroffen hebben voor komend jaar.

In hoofdstuk 4 gaat het over de bestrijding vooraf en tijdens het EPR-seizoen. Hoofdstuk 5 kijkt naar ecologie en biodiversiteit binnen onze gemeente en wat effectief zou kunnen zijn.

Hoofdstuk 6 beschrijft de aanpak voor 2021 en geeft daarbij inzicht in de financiële consequenties die de voorstellen met zich meebrengen.

Tenslotte geeft hoofdstuk 7 achtergrondinformatie bij deze evaluatie.

2. Samenvatting

Het EPR-seizoen 2020 was in de gemeente Deventer redelijk vergelijkbaar qua aantal meldingen met 2019. Doordat we ons meldsysteem beter ingericht hadden en er een plan van aanpak lag met stappen, waren we beter voorbereid. Het jaar 2019 was een extreem jaar en dat hebben we ook als vertrekpunt genomen om zo goed mogelijk voorbereid te zijn voor 2020.

In 2020 zijn er circa 2600 bomen preventief met Nematoden behandeld en circa 3300 preventief met Xentari. Daarnaast zijn er 19.000 bomen niet preventief behandeld.

Nematoden zijn parasitaire aaltjes die vroeg in het voorjaar met een boomnevelspuit in de bomen worden gespoten. De aaltjes dringen de eikenprocessierups binnen waardoor de rups dood gaat. Het spuiten van nematoden moet gebeuren onder bepaalde condities. Zo mogen nematoden alleen 's nachts gespoten worden waarbij geluidsoverlast kan ontstaan. Nematoden worden vroeg in het voorjaar gespoten als er nog maar weinig andere soorten rupsen actief zijn. Hierdoor worden andere vlindersoorten ontzien.

Xentari is een bacteriepreparaat dat met een boomnevelspuit in de boom wordt geblazen tot in de bovenste delen van de kruin. De jonge rups vreet van het bespoten blad en gaat vervolgens dood. Deze methode kan overdag uitgevoerd worden. Daarnaast zijn de condities waaronder gespoten moet worden minder veeleisend en daardoor de slagingskans van de bestrijding hoger.

We wegen vooraf goed af welke bomen we wel en niet behandelen (gevoelige plekken met veel publiek is belangrijk hierin).

Wat opvalt is dat vooral de bomen die preventief behandeld zijn met Xentari heel weinig overlast gaven, hier hoefde eigenlijk bijna niet meer rupsen door afzuigen worden weggehaald (curatief). Bestrijding met Nematoden was veel minder effectief. Over de 19.000 bomen die niet preventief behandeld zijn, zijn relatief weinig meldingen binnengekomen en hoefde daardoor weinig curatief behandeld te worden.

Naast bestrijding zijn we druk bezig met beheersing. We hebben een aantal bermen die geschikt zijn voor een EPR-mengsel, ingezaaid. Bij de Oerdijk is de Ulebelt met een groep bewoners bezig om door een pakket van maatregelen te kijken of EPR op een natuurlijke wijze bestreden kan worden. In dit stuk zijn ook een aantal andere beheermaatregelen genoemd en kijken we hoe we het maaibeheer beter af kunnen stemmen op een ecologisch rijkere berm. Dit is van een heel aantal factoren afhankelijk zodat er nog geen pasklaar antwoord ligt.

De beheersing van EPR en het komen tot een meer ecologisch evenwicht is een opgave die de gemeente niet alleen kan. We hebben daarbij regie nodig van Rijk en provincie. Er is eigenlijk een pakket van maatregelen nodig waarbij verschillende grondeigenaren (gemeente, boeren, landgoedeigenaren en andere grote grondeigenaren zoals Waterschappen) hier samen stappen in kunnen zetten. Als gemeente willen we zeker stappen zetten op de plekken die bij ons in eigendom zijn en waar wij zeggenschap over hebben. We gaan hierover aankomend jaar in gesprek om ook te kijken wat er mogelijk is op het vlak van bijvoorbeeld subsidies en maatregelen.

3. Hoe was de situatie in 2020 en hoe hebben we ons voorbereid?

De overlast van de eikenprocessierups is de afgelopen jaren enorm toegenomen. Het aantal meldingen en het aantal curatief behandelde bomen zijn de afgelopen jaren gestegen door de overlast die bewoners ervaren.

	2018	2019
Meldingen EPR	563	1346
Curatief behandelde bomen	1781	3687

2019 was een extreem jaar in vergelijking met 2018. Dit had waarschijnlijk te maken met het weer (droog en warm). Het was dan ook een grote opgave om de bestrijding in goede banen te leiden. Dit heeft o.a. aan het licht gebracht dat het proces na het binnenkomen van een melding tot de administratieve afhandeling van de melding verbeterd moet worden. Daarnaast moet er naar bewoners, melders, intern en politiek sneller en beter gecommuniceerd worden. Naar aanleiding van 2019 was er zowel ambtelijk als bij HGB de behoefte om informatie te bundelen en de strategie op papier te zetten. Dit heeft geleid tot het eerste Plan van Aanpak EPR Deventer 2020.

Dit Plan van Aanpak heeft erg geholpen om de kaders van de bestrijding goed in beeld te krijgen en te bundelen. Voor 2021 zal een actualisatie plaatsvinden naar aanleiding van de ervaringen uit 2020.

2020 was qua plaagdruk iets minder ernstig dan 2019. We zien daarnaast dat de berichten en meldingen in vergelijking met 2019 een stuk genuanceerder en minder negatief waren.

De bestrijding kent twee fasen, namelijk de preventieve en curatieve bestrijding.

In de preventieve fase wordt een bespuiting uitgevoerd, in de curatieve fase worden nesten weggezogen. De preventieve bestrijding wordt bepaald op basis van de Vlinderkaarten afkomstig uit de data van de NDFF, analyse van meldingen voorgaande jaren en kwetsbare en drukke locaties. Bij het bepalen van de gezondheidsrisico's zijn er 3 risicoprofielen gedefinieerd. Als er op een bepaalde locatie met inlandse eiken veel mensen aanwezig zijn is er een hoog risico (I). Dit geldt ook als mensen langdurig op deze locatie verblijven. Locaties als doorgaande fietsroutes hebben een matig risico (II) omdat mensen hier minder lang verblijven. Gebieden buiten de bebouwde kom hebben over het algemeen een gering risico (III).

De soort locatie gecombineerd met de aantallen eiken (de voedselbeschikbaarheid voor eikenprocessierupsen), de plaagdruk ter plekke, het aantal meldingen en klachten en de Vlinderkaart (beschermde vlindersoorten), bepaalt of en met welke methode er bestreden gaat worden. Dit wordt verwerkt op een behandelkaart.

Gering risico locaties worden niet actief bestreden in zowel preventieve als curatieve fase.

Voor meer informatie wordt verwezen naar hoofdstuk 7

Curatieve bestrijding vindt plaats op basis van meldingen van bewoners en gebiedskennis van zowel Het Groenbedrijf als beheerder, en afgewogen naar bovenstaande kader.

In 2020 zijn er op een aantal locaties pilots uitgevoerd met als doel de natuurlijke vijanden van de EPR aan te trekken.

Communicatie en InfoLab

Sinds enige tijd beschikken we over een InfoLab, waar veel data en informatie beschikbaar is. De situatie uit 2019 en de lessen die daar geleerd zijn zijn verwerkt in het interne InfoLab rondom EPR waarbij gestructureerd afstemming plaats vond tussen vakbeheerder, webredactie, KCC (klant contact centrum) en communicatie. Door betere procesinformatie werd onze informatieverstrekking zowel intern als naar bewoners beter. Deze datagestuurde innovatie heeft gezorgd voor een betere bestrijding en beheersing van de EPR.

Daarnaast is er een systeem ontwikkeld waarbij melders, beheerder, Het Groenbedrijf en haar aannemers en KCC bijna realtime geografisch mee kunnen kijken in de meldingen en de status hiervan. Melders (en andere belangstellenden) kunnen zelf vanuit huis zien hoe het met hun melding staat.

Door verbeteringen in de communicatie en het verwachtingenmanagement hebben bewoners in 2020 veel minder gebeld met vragen over de afhandeling van hun melding.

Aandachtspunt is wel onze berichtgeving en reactie op social media. Als reactie op de geplaatste social mediaberichten brachten inwoners de plaaglocaties in hun buurt onder de aandacht. Maar er werd ook kritisch gereageerd op het gebruik van Xentari. Daarop is niet altijd adequaat gereageerd. In het te actualiseren Plan van Aanpak zullen de te plaatsen social mediaberichten uitgewerkt worden zodat de berichten dezelfde nuances bevatten als de persberichten.

Wat opviel is dat ondanks diverse (pers)berichten veel bewoners schrokken van de nachtelijke bestrijding met Nematoden met een tractor. In het te actualiseren Plan van Aanpak zal specifiek aandacht worden besteed aan het verbeteren van de communicatie op dit punt.

Door de in het Plan van Aanpak opgenomen formats voor persberichten kon er snel geschakeld worden op het moment dat communiceren noodzakelijk was. Deze formats waren afgestemd op de verwachte ingrepen, er was een standaard voor preventieve bestrijding en curatieve bestrijding die met geringe inspanning aangepast kon worden en gepubliceerd. In het EPR-seizoen moet snel geschakeld worden op zich voordoende situaties en dan zijn een aantal van tevoren uitgewerkte standaarden erg handig.

4. Hoe heeft de bestrijding plaatsgevonden?

We maken hierbij onderscheid tussen preventieve en curatieve bestrijding.

Preventieve bestrijding

In 2018 en de jaren daarvoor werd alleen bestrijding met Xentari uitgevoerd. In 2019 is op één pilot locatie Nematoden ingezet. In 2020 is het gebruik van Xentari verminderd en daarbij vervangen door Nematoden. Dit omdat het gebruik van Nematoden minder invloed heeft op de andere insecten in en nabij de eiken.

Onderstaand de cijfers van zowel de preventieve als curatieve behandeling.

Het eerste getal geeft het aantal bomen dat preventief behandeld is, het tweede getal geeft het aantal bomen waar zowel preventieve als curatieve bestrijding nodig was. Dat betekent dat er in preventieve fase 2631 bomen behandeld zijn met Nematoden. Van dit aantal bomen moest bij 1331 bomen nog een keer curatief behandeld worden.

	Preventief behandeld aantal eiken	Extra curatief behandeld na meldingen
Nematoden	2.631	1.331
Xentari	3.303	80
Geen behandeling	19.493	1.837

Bij Xentari hoefde na preventieve bestrijding nauwelijks (2%) curatieve bestrijding plaats te vinden. De preventieve bestrijding met Nematoden was voor 50% succesvol. Dat wil zeggen als er preventief bestreden was, in de helft van de gevallen ook nog curatief bestreden moest worden.

Bij bomen die niet preventief behandeld zijn, de overgrote meerderheid, hoefde relatief weinig curatieve behandeling plaats te vinden omdat er weinig meldingen van overlast kwamen.

Bovenstaande afbeeldingen zijn van de ingezette apparatuur bij de preventieve bestrijding.

Van Xentari is bekend dat het slagingspercentage hoger ligt dan bij Nematoden. Echter de ecologische impact van Xentari is ook groter.

Ondanks de tegenvallende effecten van de bestrijding met Nematoden in Deventer wordt voorgesteld om in 2021 dezelfde verdeling tussen Xentari en Nematoden te hanteren, en wederom achteraf te evalueren. Verderop in de evaluatie laten we zien wat de voorstellen zijn voor 2021.

We hopen dat we aankomend jaar wellicht een beter resultaat kunnen bereiken met nematoden meer rekening houden met bijvoorbeeld de instructies van de fabrikant. Dit om uit te sluiten dat het middel niet goed gebruikt wordt.

In recent gepubliceerde artikelen op o.a. Nature Today is bekend geworden dat grondnesten (i.p.v. dat de rupsen zich verzamelen in de boomkronen kruipen ze de grond in) hebben bijgedragen aan de overlast van EPR. Deze rupsen zijn ontsnapt aan de preventieve bestrijding doordat ze zich in de bodem bevonden in plaats van in de boomkronen. Vooral bij Nematoden is dit vanwege de werking

van het middel een nadeel in de preventieve bestrijding geweest. Nematoden moeten bij bespuiting namelijk direct in contact komen met de rupsen.

Curatieve bestrijding

Onderstaand is weergegeven naar aanleiding van hoeveel meldingen, en op basis van deze meldingen hoeveel bomen, er curatieve bestrijding heeft plaatsgevonden. Bij de curatieve bestrijding worden op basis van meldingen nesten weggezogen uit de bomen en afgevoerd.

Curatieve fase 2020, aantallen	
Meldingen:	1208
Behandelde bomen curatief:	3248
Bomen per melding:	2,69

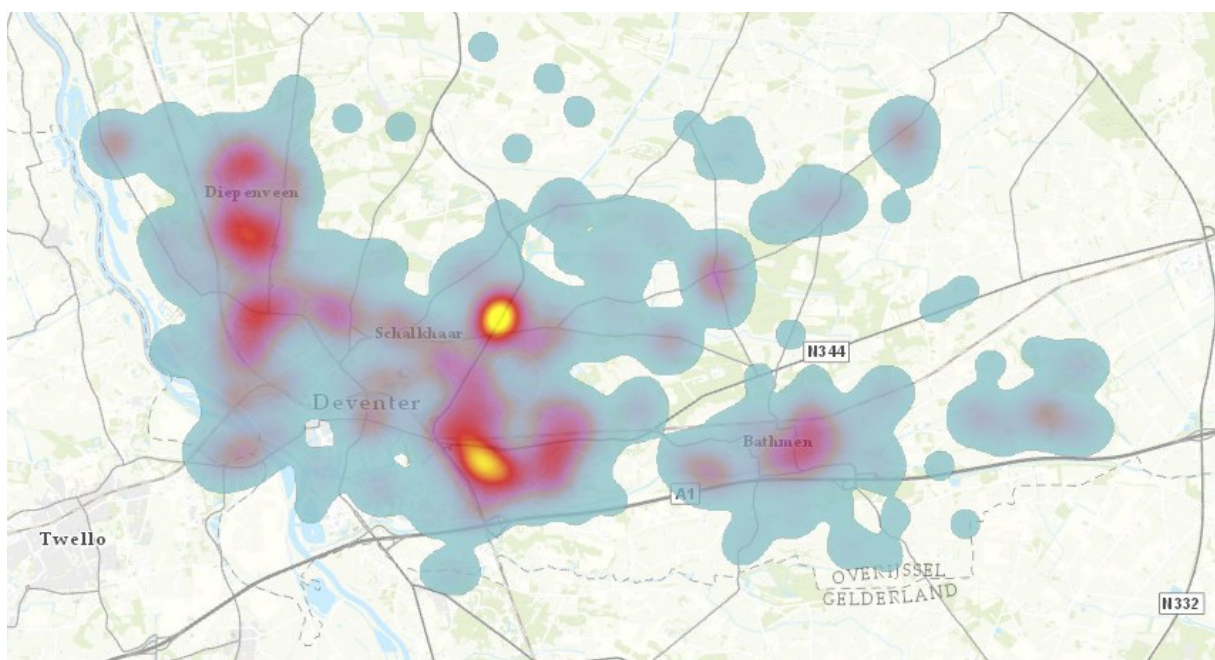
Curatieve fase 2019, aantallen:	
Meldingen:	1346
Behandelde bomen curatief:	3687
Bomen per melding:	2,73

Uit bovenstaande staatje blijkt dat de plaagdruk op het grondgebied van Deventer ongeveer gelijk is gebleven. Dit in afwijking van de landelijke berichtgeving dat de plaagdruk een stuk lager was.

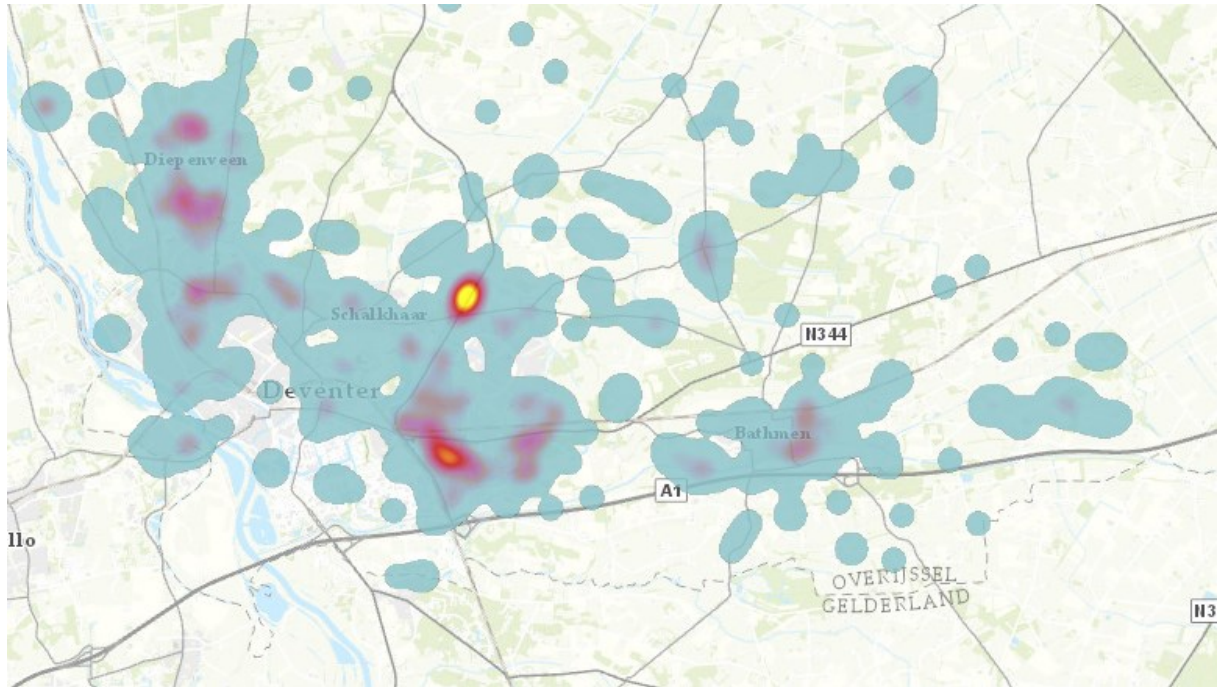
In het door de gemeente en Groenbedrijf opgestelde Plan van Aanpak zijn doorlooptijden opgenomen voor het afhandelen van meldingen. Ondanks de maximale inzet van capaciteit werden de doorlooptijden op een bepaald moment niet meer gehaald. Deze constatering is gedeeld met melders. Het verwachtingenmanagement is hier dan ook op aangepast. Voor 2021 worden nieuwe afspraken gemaakt over de doorlooptijden.

Een analyse van de meldingen laat zien dat overlastlocaties waar veel gemeld wordt qua locatie overeenkomen met 2019, alleen is het aantal meldingen in 2020 iets lager.

Een belangrijk verschil tussen 2019 en 2020 is dat er in 2019 diverse zomerstormen over Deventer trokken, hierdoor kwamen veel haren van de EPR op de grond (in gras/beplanting/boschages) terecht, die daar bleven liggen en voor overlast zorgden.

Afbeelding met hotspots meldingen in 2019

Afbeelding met hotspots meldingen in 2020

5. Hoe gaan we van bestrijding naar beheersing?

We hebben hierover de afgelopen periode intern en extern gesprekken gehad om te kijken hoe we deze beweging kunnen maken en wat daarvoor nodig is. Bij de behandeling in de raad d.d. 17 juni 2020 was dit ook één van de hoofdpunten. Er is geen snelle oplossing en de gemeente kan het niet alleen. Het is een brede opgave van meerdere partijen (grondeigenaren) om biodiversiteit en ecologisch evenwicht te bevorderen. Regie op landelijk en provinciaal niveau is hierbij nodig. Grondeigenaren zullen bijvoorbeeld financieel ondersteunt moeten worden om maatregelen te treffen om biodiversiteit te bevorderen om zo te zorgen voor meer natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups. Natuurbeleid is een eerste verantwoording van de provincie en zij kan ook met partijen brede afspraken maken.

Algemene informatie EPR en natuurlijk evenwicht

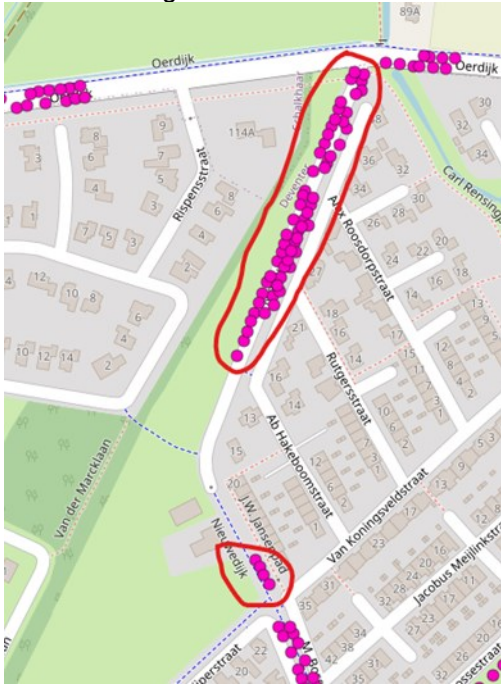
Van de ongeveer 1500 nachtvlindersoorten die in Deventer voorkomen, komt de Eikenprocessierups sinds 2009 algemeen voor en neemt nog steeds in aantal toe. De combinatie van klimaatopwarming en de grote hoeveelheid eiken biedt een optimaal leefgebied voor de Eikenprocessierups. In het kielzog van de toename van de populatie van een soort zal ook de populatie van de natuurlijke vijanden groeien. Dat heeft echter tijd nodig. Indien de soort uit verre streken komt, er weinig vestigingsmogelijkheden voor de natuurlijke vijanden zijn én er preventieve bestrijding met Xentari of Nematoden in de leefomgeving van de Eikenprocessierups gespoten wordt, is het komen tot een natuurlijk evenwicht een uitdaging. Het blijft echter altijd een afweging tussen gezondheid (aantal meldingen en ervaren overlast) en een natuurlijk evenwicht wat tijd en inspanning vraagt van veel partijen.

Het vergroten van de biodiversiteit in het bomenassortiment (geen monoculturen dus) is een belangrijke pijler om EPR, maar ook toekomstige ziekten, plagen en klimatologische veranderingen het hoofd te kunnen bieden. De gemeente Deventer heeft een bomenbestand dat voor circa 27% bestaat uit eiken. De ecologische waarde van een eik is hoog (heel veel soorten zijn ervan afhankelijk), maar een meer gedifferentieerd bomenbestand leidt tot meer evenwicht. Deze opvatting heeft al geresulteerd in diversere aanplant bij de vervanging van bomen.

Het verbeteren van de vestigingsmogelijkheden van natuurlijke vijanden is een duurzame oplossing om tot het afvlakken van de populatiepiek te komen. Ecologisch bermbeheer biedt kansen voor de vestiging van natuurlijke vijanden, zoals koolmezen en sluipwespen. Op een aantal plekken moet preventief behandeld worden om te zorgen dat we voldoen aan onze zorgplicht in het kader van de gezondheid. In de eerder getoonde kaarten zien we een aantal hotspots die continue aandacht behoeven.

In het kader van beheersing is het belangrijk om inzicht te hebben in de populatieontwikkeling van bijvoorbeeld natuurlijke vijanden. Om te kijken naar de algemene staat van de flora en fauna is dit ook belangrijk. Het geeft een beeld hoe weerbaar de natuur is. In Deventer komen naar schatting 10.000 wilde soorten planten en dieren voor. Het in kaart brengen van deze soorten gebeurt zowel door vrijwilligers als professionele onderzoekers. Enkele beleidsrelevante groepen, zoals planten, wilde bijen en vleermuizen, zijn voor een belangrijk deel vanuit de gemeente in kaart gebracht. In het geval van planten en de wilde bijen waren uit het verleden voldoende gegevens bekend om een vergelijking te kunnen maken met nu. Die vergelijking wordt ook in de desbetreffende rapportages gemaakt. Van de das, één der ambassadeursoorten van de gemeente Deventer, is ook zo'n vergelijking gemaakt. Het team Kennis en Verkenning heeft daar enkele jaren geleden een hoofdstukje aan gewijd in een trendanalyse-rapport. Vanuit groenbeheer wordt de populatie van de Eikenprocessievlinder met feromoonvallen gemonitord. Voor de meeste soortgroepen zijn de schaal van de gemeente en de aanwezige gegevens onvoldoende om een trendanalyse te kunnen maken. Op provinciaal of landelijk niveau worden er wel trendanalyses gemaakt voor de diverse soorten. De conclusies daarvan gelden over het algemeen ook voor Deventer. Een onderzoek opzetten voor bijvoorbeeld de populatieontwikkeling van predatoren van de Eikenprocessievlinder zou in samenwerking met andere instanties gedaan moeten worden.

Bij het Landje van Niets op de Vijfhoek is door bewoners een natuurlijk terrein ingericht waar veel insecten, vogels en vleermuizen op af komen. Hier zouden de natuurlijke vijanden van de EPR dan ook aanwezig moeten zijn. De aanliggende eikenlaan staat echter langs een belangrijke fietsroute, dit is dan ook de reden geweest dat hier tot op heden preventieve bestrijding heeft plaats gevonden. We hebben gekeken of op bepaalde plekken door het stimuleren van natuurlijke vijanden we alleen curatieve bestrijding zouden kunnen toepassen en preventieve bestrijding achterwege te laten. We kunnen dan in overleg met bewoners kijken wat de effecten zijn van het stoppen met spuiten en of het aantal meldingen toeneemt of afneemt. Kortom: we meten de effecten.

In rood omcirkeld de eikenlaan naast Landje van Niets, onder de eiken ligt een voor de jeugd belangrijke fietsverbinding

Door het aandeel preventieve bestrijding te verminderen is de verwachting dat het aandeel curatieve bestrijding toe zal gaan nemen. Aangezien een boom curatief bestrijden duurder is als preventief zal er verschuiving (en wellicht een verhoging) van de kosten plaats vinden.

De Vlinderkaart als basis voor bestrijding

De bestrijding in 2020 heeft plaats gevonden op basis van de Vlinderkaarten van de Vlinderstichting. Via de gemeentelijke ecooloog is gevraagd aan de Vlinderstichting om specifiekere kaarten voor Deventer te maken zodat de bestrijding hier nog beter op afgestemd kan worden.

Pilots en meetbare effecten

In 2020 zijn op een aantal locaties bermen omgevormd naar een kruidenvegetatie die de natuurlijke vijanden van de EPR aan moet gaan trekken. Dit in combinatie met de aanwezigheid van struweel, vochtige plekken, nestgelegenheid voor vleermuizen en mezen enz. Als alle factoren aanwezig zijn duurt het ca. 10 jaar voordat er zich een stabiel ecologisch evenwicht heeft ingesteld waarbij de EPR door zijn natuurlijke vijanden beheerst kan worden. Voor 2021 zal opnieuw een aantal locaties bepaald worden waar ingezet gaat worden op natuurlijke beheersing en daarnaast zal gekeken worden hoe de pilotlocaties 2020 zich ontwikkelen en of hier nog aanvullende acties nodig zijn.

De pilot aan de Oerdijk is uitgevoerd op zowel gemeentegrond als op particulier terrein. Bewoners zijn enthousiast over de samenwerking met de gemeente en de beoogde doelstelling, meer biodiversiteit. De komende jaren zal de ontwikkeling van de kruidenvegetatie gemonitord worden en daar waar nodig het beheer bijgestuurd worden. Daarnaast zal afgewogen worden of we het nu standaard gebruikte kruidenmengsel voor bloemgras op droge gronden kunnen vervangen door het EPR-mengsel (bijvoorbeeld knoopkruid, margriet, kleine ratelaar, dagkoekoeksbloem). Dit mengsel is zeer

aantrekkelijk voor bijen, vlinders en vogels. Door goed beheer kan er zich een duurzame natuurlijke middelhoge vegetatie ontwikkelen.

Gemeentelijke bermen

De gemeentelijke bermen in het buitengebied zijn veelal erg smal en hierdoor is het eigenlijk niet goed mogelijk een goed functionerend klimaat te realiseren voor natuurlijke vijanden van de EPR. Aangezien deze bermen in de meeste gevallen grenzen aan agrarisch gebied zou verkend moeten worden wat de mogelijkheden zijn om agrariërs ecologisch akkerranden beheer uit te laten voeren. Om hiermee robuuste, ecologisch interessante, stroken te kunnen realiseren. Er zijn binnen de gemeente een aantal mooie voorbeelden hiervan.

De kosten

Zoals in het plan van aanpak aangegeven bedragen de kosten voor de pilots circa 10% van ons budget. De kosten voor de pilots in 2020 waren ca. €30.000 en onderdeel van de totale EPR-aanpak, voor 2021 wordt een vergelijkbare kostenpost verwacht. De totale kosten voor de bestrijding en beheersing van EPR bedragen circa 285.000 euro. Zoals gezegd zitten hier geld voor de pilots bij in. Wat verandering in maaibeheer (in vooral buitengebied) financieel betekend zullen we in 2021 inzichtelijk hebben.

Kap eikenbomen

In de gemeenteraad (d.d. 17 juni) is gevraagd wat de kap van eiken in de nabijheid van Schoolspeelpleinen en speelplekken zou kosten. Dit om de overlast op deze locaties te verminderen. Er is toegezegd om dit door te rekenen en vandaar dat het in deze evaluatie een plek heeft.

In totaal staan er op dit moment 503 eikenbomen binnen de vlakken van schoolpleinen en speelplekken.

- 130 daarvan staan er bij scholen
- 395 staan bij speelplekken

Er staan 22 bomen in gebieden die overlappen. Deze worden bij zowel scholen als speelplekken geteld.

In onderstaande berekening wordt ervan uitgegaan dat er 75% van de bomen herplant kunnen worden op dezelfde locatie als waar de eiken stonden.

Voor de overige 25% zal een alternatieve locatie gezocht moeten worden.

Redenen waarom niet altijd herplant op dezelfde plek kan plaatsvinden heeft te maken met veelal beperkte onder en bovengrondse groeiruimte door bijvoorbeeld kabels en leidingen en bebouwing/verharding.

Daarnaast is aangenomen dat 50% van de bomen in de verharding komt te staan, en 50% in open grond situaties (gras/beplanting)

Totale investering € 1.093.500

Gehanteerde eenheidsprijzen zijn:

Wat	Prijs per eenheid	Aantal	Totaal kosten
bomen herplanten in open grond situaties:	€ 1.650	252	€ 415.800
bomen herplanten in verharding:	€ 2.700	251	€ 677.700

De vraag is of er voor deze bomen een positieve beoordeling volgt op basis van de wegingsfactoren uit het kapbeleid. De aanvraag zal dan dusdanig gemotiveerd moeten worden dat team Vergunningen de afweging kan maken om het advies van Groenbeheer (o.b.v. kapbeleid) naast zich neer te leggen. Als team vergunningen niet voldoende gronden heeft om deze afweging te maken dan is het zinvol om bestuurlijk een besluit te laten nemen.

6. Wat is onze aanpak voor 2021 (en verder)

In 2020 is wederom meegedaan aan de landelijke monitoring van EPR. Dit heeft als doel om de landelijke en lokale plaagdruk voor 2021 in te kunnen schatten. De monitoring gebeurt door het ophangen van vallen waarin een lokstof wordt geplaatst. Op deze stof komen de EPR-vlinders af. De gevangen vlinders worden opgestuurd voor onderzoek en hieruit volgt een voorspelling voor het volgende jaar. Er is één leverancier die deze lokstof levert, vanuit het landelijke onderzoek is het signaal afgegeven dat de lokstof zijn werk niet doet door een productiefout die niet opgelost kon worden. De resultaten van de monitoring zijn dan ook niet representatief. De definitieve rapportages moeten nog ontvangen worden.

Aangezien we helaas geen betrouwbare voorspelling krijgen over de plaagdruk van EPR in 2021, hebben we besloten bij de planning uit te gaan van het niveau van 2020. Landelijke berichtgeving bevestigt dit en komt met eenzelfde aanname. Hier zijn de contracten dan nu ook op ingericht.

Om te komen tot een geactualiseerde bestrijdingstekening worden de data uit 2020 geactualiseerd voor 2021. Uitgangspunt hierbij blijft dat gezondheid de eerste afweging is. Daar waar wettelijk beschermde voorkomen, wordt hiervan in de bestrijding van afgeweken.

Daarnaast worden de pilotlocaties behandeld alsof hier wettelijk beschermde soorten voorkomen, de preventieve bestrijding wordt hier dan ook gestopt. Dit om te kijken of door het nemen van maatregelen (inzaaien EPR-mengsels, nestkasten) er gekomen kan worden tot een natuurlijk evenwicht.

Gezien de achterblijvende resultaten van de Nematoden bestrijding is het niet verantwoord het aandeel Nematoden verder op te voeren. De verdeling in Nematoden en Xentari zal dan ook gelijk blijven.

2020 is een jaar geweest waarin de bestrijding (preventief, curatief, informatieverstrekking enz.) beter liep dan het jaar daarvoor en de reacties vanuit de bewoners navenant ook positiever waren. Op hoofdlijnen zal de aanpak van de EPR in 2021 dan ook niet veel verschillen van 2020. Al zetten we qua denkrichting en voorbereiding wel meer in op beheersing dan bestrijding. Zoals gezegd is dat een zaak van lange adem. Wat doen we op dit vlak:

- In 2021 zullen nieuwe pilotgebieden aangemerkt worden om verder te kijken of er ook op deze plekken met nemen van maatregelen er meer natuurlijk evenwicht en zo natuurlijke bestrijding bereikt kan worden. Initiatief vanuit bewoners is hierin ook belangrijk.
- Daarnaast wordt in 2021 nader onderzocht waar bermen kansrijk zijn om in het reguliere beheer om te vormen naar kruidenvegetaties. Ook willen we gedetailleerder inzicht krijgen in de aanwezigheid van beschermde vlindersoorten. En willen we inzichtelijk maken wat de mogelijkheden zijn om agrarisch gebied ecologisch interessanter te krijgen. Hiervoor zullen we nagaan welke rol de provincie hierin kan spelen, maar ook nagaan wat we hier als gemeente in zouden kunnen betekenen.
- We onderzoeken of we stimuleringsregelingen (van Hof van Twente weten we dat ze een succesvolle stimuleringsregeling hebben en zijn hierover in gesprek) zouden kunnen vormgeven om bijvoorbeeld andere eigenaren te stimuleren om een deel van hun perceel natuurlijker in te richten.
- Bij Landje van Niets monitoren we actief wat het effect is van niet preventief bestrijden en inzetten op ecologisch evenwicht.
- We kijken nadrukkelijk naar ons bomenbestand en het flinke areaal eiken en proberen hier door gedifferentieerdere aanplant meer evenwicht in te krijgen om zo ook de biodiversiteit te kunnen verhogen.

Bovenstaande moet resulteren in meer inzicht in kansrijke locaties om natuurlijke beheersing meer vorm te geven. Deze inzichten moeten op de langere termijn leiden naar het meer inzet van natuurlijke beheersing en dus het afbouwen van het gebruik van preventieve middelen.

Mocht 2021 heel anders uitpakken qua plaagdruk (in positieve of negatieve zin) dan heeft dit vooral gevolgen voor de inzet tijdens de curatieve fase. We zullen de raad volgend jaar informeren over het verloop van de plaag.

In de evaluatie is een aantal zaken benoemd die consequenties hebben voor de kosten zoals bijvoorbeeld kansrijke bermen in het beheer omvormen, standaard toepassen EPR-mengsel, stimuleringsregeling agrariërs, op termijn afbouwen preventieve bestrijding waardoor toename curatief verwacht wordt. In 2021 wordt inzichtelijk gemaakt wat de financiële consequenties zijn van een verschuiving in de aanpak van bestrijden naar beheersen. In de voorjaarsnota wordt dit inzichtelijk gemaakt.

7. Wat zijn aandachtspunten en aanbevelingen voor de Bestrijding/Beheersing EPR 2021

Het Plan van Aanpak wordt geactualiseerd op de volgende punten;

- Paragraaf communicatie (met name social media, nachtelijke bestrijding en formats persberichten)
- Monitoren pilotlocaties 2020 en nieuwe locaties 2021 toevoegen
- Realistischer doorlooptijden afhandelen meldingen

In het Plan van Aanpak wordt de wijze van bestrijding uit 2020 in 2021 gecontinueerd

Achtergrondinformatie

De gemeente Deventer werkt in lijn met de landelijke en provinciale leidraad eikenprocessierupsbestrijding.

Om te komen tot de locaties waar preventieve bestrijding plaats moet vinden, wordt gebruik gemaakt van de risicoanalyse van de Leidraad beheersing eikenprocessierups (update 2019) opgesteld door het kenniscentrum eikenprocessierups.

<https://assets.naturetoday.com/docs/490adbdf-cd2a-49b5-91c0-9452f261f58b.pdf>

Bij het bepalen van de gezondheidsrisico's zijn er 3 risicoprofielen gedefinieerd. Als er op een bepaalde locatie met inlandse eiken veel mensen aanwezig zijn is er een hoog risico (I). Dit geldt ook als mensen langdurig op deze locatie verblijven. Locaties als doorgaande fietsroutes hebben een matig risico (II) omdat mensen hier minder lang verblijven. Gebieden buiten de bebouwde kom hebben over het algemeen een gering risico (III).

I	<p>Hoog risico: Gebieden waar veel mensen komen of waar mensen langdurig verblijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rond winkelcentra, zorgcentra en ziekenhuizen, speelplekken, scholen en kinderdagverblijven; • Op drukke fiets- en wandelroutes; • woonwijken • Op campings, kampeerboerderijen en (intensieve) dagrecreatieterreinen, drukke parkeerterreinen; • Tijdens evenementen (bijvoorbeeld festival, avondvierdaagse). Evenementen bestemming?
II	<p>Normaal risico: Gebieden waar mensen minder frequent verblijven en (landbouw)huisdieren risico lopen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doorgaande fiets- en wandelroutes; • Gebieden met extensieve bebouwing; • Gebieden waar (landbouw)huisdieren risico lopen; • Bij boerderijen met (intensieve) beweiding; • Bij maneges, kinderboerderijen; • Hondenuitlaatroutes.
III	<p>Gering risico: Gebieden waar mensen snel aan voorbij gaan of waar weinig mensen komen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wegen buiten de bebouwde kom zonder fiets- en voetpaden; • Bos- en natuurgebieden; • Extensieve landbouwgebieden.

Gering risico locaties wordt niet actief bestreden in zowel preventieve als curatieve fase.

Op basis van de bovenstaande classificatie en de overlast van vorig seizoen worden preventieve maatregelen genomen. Bij het bepalen van de locaties voor preventieve maatregelen is gebruik gemaakt van data gegevens.

Datagegevens voor bepalen preventieve maatregelen 2020:

- Locaties sportparken
- Locaties honden losloopgebieden
- Locaties kwetsbare objecten (scholen, zorgcentra en kinderdagverblijven)
- Hoofdfietsroutes
- Speelplekken
- Meldingen via meldingssysteem 2019
- Curatief behandelde bomen 2019
- Preventief behandelde bomen 2019
- Vlinderkaarten (waar mag niet bestreden worden)

In de gemeente Deventer is het areaal eiken (de voedselbeschikbaarheid voor eikenprocessierupsen) in beeld gebracht. Dit gecombineerd met gegevens over de plaagdruk van eikenprocessierupsen, de verblijfsfrequentie van mens en (landbouw)huisdier, geanalyseerde meldingen en klachten EPR, en de Vlinderkaart (beschermde vlindersoorten) bepaald of en met welke methode er bestreden gaat worden. Dit wordt verwerkt op een behandelkaart.

De kaarten van de Vlinderstichting zijn gebruikt om de preventieve bestrijdingsplannen op te stellen. Dit is voor ons de belangrijkste bron om te bepalen waar beschermde soorten zich bevinden en hier is de bestrijding op afgestemd. Daarnaast is het bestrijdingsplan (de kaarten van de website) afgestemd op de urgente locaties (hoofd fietsroutes, scholen, speelplekken enz), zijn meldingen 2019 geanalyseerd en zijn de resultaten uit de feromoonvallen vertaald.

Curatieve bestrijding vindt plaats op basis van meldingen van bewoners, waarbij meldingen die niet vallen onder de urgente locaties (hoofd fietsroutes, scholen, speelplekken enz) niet in behandeling worden genomen.

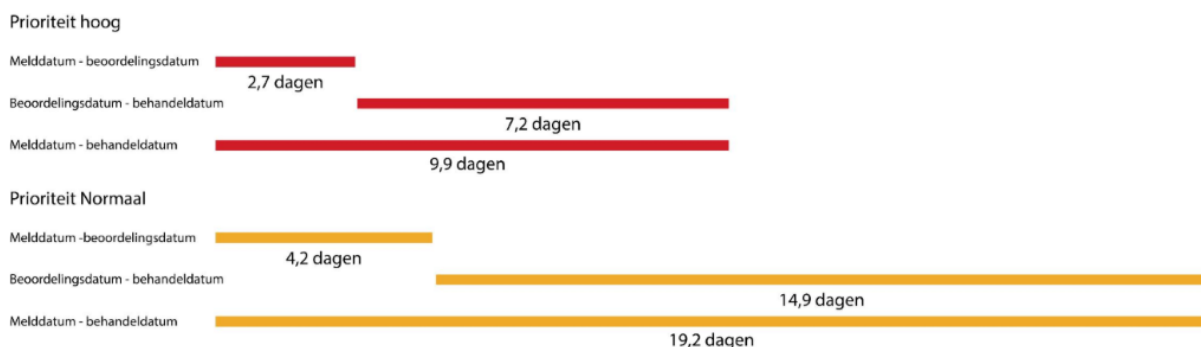
2019 was een extreem jaar qua overlast van de EPR, dit heeft geleid tot een andere werkwijze voor 2020. Deze andere werkwijze betrof o.a.:

- Het opstellen van een Plan van Aanpak, waar met name kaders in zijn opgenomen voor:
 - o Kaders voor bestrijdingsplan 2020
 - o Ambtelijke beeld doorontwikkeling EPR-bestrijding
 - o Communicatieplan
- Meldingen bewoners geografische georiënteerd bij aannemers aanbieden i.p.v. administratief
- Werkprocessen aannemers verbeteren door het gebruik van Gis applicaties

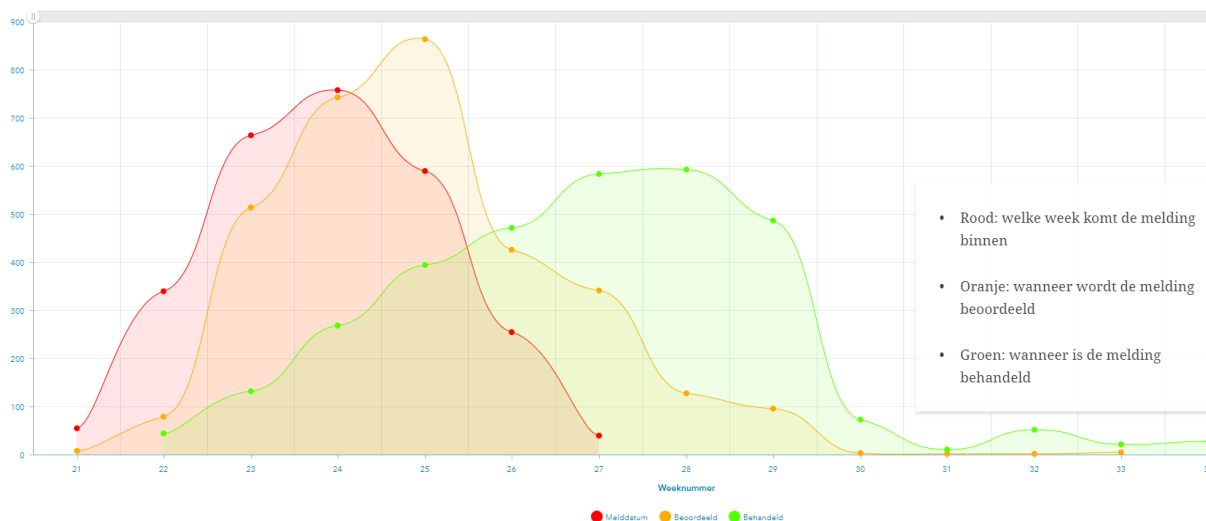
In het opgestelde plan van aanpak zijn afspraken gemaakt tussen gemeenten en HGB over de gewenste doorlooptijd van meldingen in de curatieve fase. Deze afspraken betroffen een doorlooptijd tussen de beoordeling van de melding en de daadwerkelijke uitvoering bij hoge urgentie locaties van 3 werkdagen en bij de normale urgentie locaties van 10 werkdagen. Omdat 2019 geleerd heeft dat capaciteit bij aannemers beperkt is voor dit werk is de optie opengehouden om deze doorlooptijden gedurende het seizoen bij te stellen.

Halverwege het seizoen zijn de doorlooptijden aangepast en is hierover gecommuniceerd in zowel pers als in het meldsysteem naar melders toe.

Alle meldingen zijn achteraf geanalyseerd op doorlooptijden. Hieruit is naar voren gekomen dat hoge urgentie meldingen in 7,2 dagen en normale urgentie in 14,9 dagen te zijn uitgevoerd. (Let op: de afspraken in het plan van aanpak en in de communicatie naar bewoners betroffen werkdagen, de applicaties en dus onderstaande doorlooptijden betreffen dagen).

De aannemer heeft in de curatieve bestrijdingsperiode opgeschaald van 2 werkploegen per week naar 6 ploegen toen het aantal meldingen begon toe te nemen. Daarnaast is ook de capaciteit bij de mensen die meldingen vooraf beoordelen en achteraf de werkzaamheden van de aannemer controleren, opgeschaald van 1 naar 3 mensen. In onderstaande grafiek is weergegeven wanneer een melding is ontvangen, wanneer deze beoordeeld is, en wanneer de bestrijding heeft plaatsgevonden. *Bij het opschalen moet er rekening gehouden worden dat er in Nederland maar een beperkte inzet mogelijk is om mensen en materieel te verkrijgen voor dit werk.*

Om te komen tot een (groter) natuurlijk evenwicht wordt de volgende opzet aanbevolen:

- Het gebruik van Xentari werkt in zoverre als het gaat om ecologisch beheer contraproductief voor het afvlakken van de populatie Eikenprocessierups doordat natuurlijke vijanden (voor zover uit insecten bestaand) ook deels gedood worden. Maar niet alleen de natuurlijke vijanden worden gedood, ook andere insectensoorten worden gedood. Het middel is effectief als bestrijdingsmiddel voor eikenprocessierups. Maar op vlak van biodiversiteit is het niet helpend. Voor een aantal gebieden zal gestopt worden met preventief en alleen curatief bestreden worden om biodiversiteit te bevorderen. Één van die gebieden is bijvoorbeeld de eikenlaan langs het Landje van Niets in de Vijfhoek.
- Klepelbeheer van de grasvegetatie onder/naast eikenlanen zou veranderd moeten worden in een bloemgras-hoog beheer indien de berm zich daarvoor leent. Bij een smalle berm (< 3 m of een erg beschaduwde berm zal het weinig soelaas bieden.
- Indien blijkt dat er in een zonnige eikenlaan-klepelberm helemaal geen bijzondere soorten groeien (NDFP raadplegen) kan deze ingezaaid worden met een streekeigen zaadmengsel.
- Indien de berm zich niet voor inzaaien of bloemgras-hoog omvorming leent zou de berm wellicht wel geschikt kunnen zijn voor de inplant van streekeigen heestersoorten of kleine boomsoorten (die een hakhoutbeheer kunnen verdragen). Te denken valt aan Sporkenhout, Lijsterbes, div. lage wilgensoorten, Gelderse roos, Veldesdoorn, Brem, Meidoorn, Sleedoorn etc. Zie voor de complete lijst de bijlage van Landschapsbeheer Overijssel.

De randvoorwaarden waar een berm aan moet voldoen om ingeplant te kunnen worden moeten in beeld gebracht gaan worden

- Bij uitval van Zomereiken in de laan niet direct zomereiken terugplanten om zo de monocultuur te doorbreken. Om nut te hebben voor de biodiversiteit wel gebruik maken van streekeigen boomsoorten.
- In de laanbomen bevinden zich regelmatig dode takstompen die bij onderhoud verwijderd worden. Dikke takstompen die geen gevaar als valhout opleveren (omdat ze niet binnen een wegprofiel zitten) zouden gehandhaafd moeten worden. In dergelijke takstompen maken Kleine bonte spechten en Grote bonte spechten graag hun nestholte. De spechten eten o.a. rupsen en met het grootbrengen van een broedsel zelfs heel veel. In de daar op volgende jaren kan een keur aan andere vogelsoorten (bv Kool- en Pimpelmezen) die ook rupsen eten, daar weer in broeden.